БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 202 (8422)
АВГУСТЫН 27
ВТОРНИК
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һаалишан Вера Бальжинимаева

Үглөөгүүр эртэ үнеэшэдһээ бэшэ ...үншье хомор, хон жэн байха үеэр ...бэрхэн сагаан халаадтай, сэлбүүр ...лүү эхэнэрэй хүнэг хүнэгөөр һү ...агаад, ехэ бедонууд худар удан...ьегүй эюулхэнь харагдана. Энэм...эй Хэжэнгын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин эрхим һаалишан, комсомолой гэшүүн Вера Бальжинимаева гээшэ.

Оронойнгоо мал ажалые үшөө түргэ...өөр хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсая гэһэн Ленинскэ комсомолой уряада харюу болгон, Вера Балдановна ханилан ...үдаг нүхэртэеэ хамта, 1955 оной ...кэр дурсагдагша колхоздо ошожо, һаалишан болоһон юм.

хэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ, силос дараха хүдэлмэридэ колхозой малшад, тэрэ тоодо Вера Балдановна болон фермын бусад һаалишад, эдэбхитэйгээр хабаадана. Үлтэй, шэмэтэй тэжээл элбэг байбал, үнеэдэй һү һаалишье улам нэмэхэ болоно бшуу.

Нүхэр Бальжинимаева үнеэ һааха түрүү арга методүүдые (үнеэдэй дэлэнгые эльбэхэ, нидхэрхэ, гараараа адхажа һааха, үнеэн бүхэнэй онсо илгаае мэдэхэ гэхэ мэтэ) шудалхын тула оролдохоһоо гадна, үнеэдэй бэлшэлгэ, эдеэлгэ, уһалалгые зүбөөр—зоотехнигэй заабариин ёһоор эмхидхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг, адуулгашадтай ходо зүбшэдэг.

Вера Балдановна амжалтатай һайнаар ажаллахатаяа хамта, өөрын шадабари мэргэжэлые улам дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодог, культбазада эмхидхэгдэһэн лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүдтэ, дүй дүршэлнүүдээ зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Дадал шадабаряар багашаг ...шарһаа даб дээрэ абиртаншье ал...аһан байгаа. Тиигэбэшье, «дүр...элтэй бэрхэ һаалишадай туһаламжын ашаар, зоотехнигэй заабаряар, ...ээ һааха мэргэжэл шудалжа ...айнхайб. Үнинэй һаалишан Цы...п Чимитова, колхозой мэргэжэл... республикын габьяата зоотехник Валентина Цыбикжаповна Будажапова, колхозой правлени намда ехэ ...һа хүргөө һэн, мүнөөшье хүргэ...г» гэжэ нүхэр Балжнимаева бэ...нэ. Тэрээнһээ гадна, солото һаалишан бололгодонь Верын өөрын оролдолго, үүсхэл онсо үүргэ дүүр...э гэжэ түсхайлан тэмдэглэхэ хэ...гтэй.

Вера Балдановна һүбэлгэн хурса, оролдосотой нэтэрүү байһан тулада һү һаалгаяа һара бүри нэмээ...мээһээр колхоз, аймаг соохи түрүүшүүлэй нэгэн гэлсүүлжэ эхилээ ...эн. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо республикын эрхим һаалишадай зэр...дэ бүхөөр жагсаад, һара бүри ...унхаглагдадаг список дотор ходо ...урдагдадаг болонхой. Нүхэр Бальжинимаева январь—июль һарануу...й туршада һаамхай үнеэн бүриин ...549 литр һү һаагаа. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха ...эһэн социалистическэ уялгаяа ...лүүлэн дүүргэжэ, Агуухэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ...йе эрхим бэлэгтэйгээр угтахын тү...өө тэмсэнэ. Энэ жэшээ дээрэһээ харахада, оролдолго хэшээл гаргабал, ажалаа зүбөөр эмхидхэбэл— үнеэн бүриһөө үшөөшье ехэ һүнэй һаагдахань дамжаггүй. Һаяшаг болотор Хэжэнгын аймагта нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ жэл соо миил 200—300 литр һүн һаагдадаг байһаниинь мэдээжэ. Харин мүнөө мянган литрһээ доошо һү һаадаг хүн ховор, мянга гаран, хоёр—гурба мянган литр һү һаадаг болонхой. Энэнь ...үнэй оролдосын хүсые гэршэлэн харуулна.

Вера Бальжинимаева нёдондо жэлэй июньһээ һаамхай үнеэдтээ үбһэ ...югоо үгэжэ эхилһэн байгаа. Зунай ...лэг халуун үдэр үнеэдээ һэрюун ...йрада оруулжа, тус бүридэнь 10—15 килограмм һаяхан сабшаһан үбһэ эдюулдэг байба. Намар орой болотор үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо бэлшээдэг, үдэшэ һааһанайнгаа ...үүлээр, һүнэй литр бүриин 200 грамм болохо хүшэтэ тэжээл тэдээндээ эдюулдэг юм. Кукурузын силос ...эхэдэ үнеэд хараа байса һү оро...ог даа! Бүхы малдаа бардам хүрэ...

Алба-захиргаанай газарнуудта ажаллажа байтараа гү, али дунда һургуули дүүргээд, хүдөө ажахыгаа хүгжөөлсэхын тула колхозууд, совхозуудта ошогшодой дундаһаа Вера мэтэ бэрхээр хүдэлмэрилэн, алдар сууда гараһан комсомолшууд, залуушуул республикын колхоз, совхоз бүхэндэ олон.

Мал ажалайнгаа ашаг шэмын хүн бүхэндэ хүртэсынь талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай Парти, Правительствын уряае һайшаан угтаад, бүгэдэниитээрээ мүрысэжэ байһан мүнөө үедэ һү, тоһо, мяха абалгаяа үдэрһөө үдэртэ нэмээхын түлөө тэмсэхэ гээшэ һаалишан, малшан бүхэнэй хүндэтэ зорилго болоно.

Һү ехээр һаажа абалга түбхын түрүүндэ һаалишадһаа дулдыдагынь элитэ. Гэхэтэй хамта, мал адуулагшад, колхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байха юм. Мүн колхозуудай правленинүүд, совхозуудай дирекцинүүд, фермэнүүдые даагшанар адууһа малдаа олон янзын, эрхим шанартай тэжээл элбэг ехээр бэлдэхэ, уужам, дулаан аад, түгэс түхеэрэлгэтэй (механизацитай) байраар хангаха, һү һаалиин газарнуудта ариг сэбэрые илангаяа наринаар сахюулха, малшадтаа халуун анхаралтайгаар хандаха, түрүүшүүлые урмашуулдаг байха уялгатай.

Колхозууд болон совхозуудай партийна, комсомольско организацинууд һаалишадай мүрысөөе үдэр бүри хүтэлбэрилхэ, дүнгүүдыень согсолжо, хэблэгдэмэл ба ханын газетэнүүдтэ толилхо, тусхай самбарнуудта бэшэхэ, суглаан, зүблөөн дээрэ соносхохо ёһотой. Эрхимүүдэй туйлалтануудые харуулһан ба томо фотозурагуудтай плакадуудые эли газарнуудта хадаха хэрэгтэй.

Һү һаалгын хэрэгтэ тохёолдоһон дутуу дундануудые саг дары усадхахын тула эрид шууд хэмжээ абаха шухала.

Республикын түрүү һаалишадай нэгэн Вера Бальжинимаеваһаа жэшээ абажа, нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 2000—2500 литр һү һаахын түлөө тэмсэгты, нүхэдүүд!

Ажал гээшэ алдар габьяагай хэрэг мүн

Кяхтын хонинной совхозой нэгэдэ...и фермынхидэй хамтын суглаан ...эгэлдэр боложо, «Олониитэдэ ...арша, бусадай хүзүүн дээрэ ами...арагшадтай шанга тэмсэл хэдэг болохо тухай хуулиин» проектые зүбшэн хэлсээ. Суглаанда 30 шахуу хүн хабаадаа.

Хуулиин проектын удхаһанар тухай совхозой директор нүхэр Д. В. Ильков суглаарагшадта хэлэжэ үгөө.

Тракторист нүхэр А. Игумнов түрүүлжэ үгэ хэлээ. Олониитэдэ харша, бусадай хүзүүн дээрэ амидарагшадтай шанга тэмсэл хэхэ тухай хуулиин проектые бидэнэр ехээр һайшаанабди. Иимэ хуули гаргаха саг тулажа ерээ. Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо 40 жэл боложо байбашье, зарим этэгээдүүд олониитэдэ ашатай туһатай ажал хэдэггүй, харин хонжоо наймаа эрхилдэг, намар болоходо һамар сохихо гэхэ мэтын ажалда гаража, олзо бэдэрдэг байна. Иимэ хүнүүд ушар ёһо мэдэжэ олониитэдэ туһатай ажал хэдэг болоогүй һаа, зэмээ амсаха ёһотой гэжэ нүхэр Игумнов хэлээ.

Удаань хүдэлмэришэн нүхэр Каленых болон бусад үгэ хэлэхэдээ, хуулиин проектые мүн лэ һайшааһан, манай орондо ажал гээшэ нэрэ алдар габьяагай хэрэг болонхой гэжэ мэдүүлһэн байна.

Аймагай колхозууд болон Пограничнэ МТС-эй тракторна бригадануудта агитаторнууд тус хуулиин проектын удхашанарые тайлбарилна. Удахагүй зүбшэн хэлсэлгэнүүд болохо юм.

Б. Доржиев.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА, ТУШААЛГАЯА зэргэ ябуулжа, гүрэнэйнгөө урдахи уялгые саг болзор соонь дүүргэе!

Бичурын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз таряа тушааажа эхилбэ

★

Түрүүшын таряа— гүрэндөө

Таряа талха ехээр таридаг Бичурын колхозууд мүнөө жэлдэ гүрэндэ нилээд ехэ орооһо тушааха түсэбтэй. Эндэхи колхознигууд болон механизаторнууд ургасаяа богони болзор соо, эрхим шанартайгаар хуряажа, гүрэнтэеэ болзорһоо урид тоосохо гэһэн уялга абанхай. Мүнөө зарим колхозууд шэнэ ургасын таряа гүрэндэ тушааажа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Итыгилов) августын 24-һөө эхилжэ 150 центнер шэнэ ургасын таряа «Заготзерногой» Харланай пунктда тушааба.

Шэнэ ургасын таряа гүрэндэ тушаалга үргэлжэлһөөр.

М. СМОЛИН.

Таряа тушааха, худалдаха түсэбөө Узбекскэ ССР болзорһоонь урид дүүргэбэ

Узбекскэ ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абаха тушаа КПСС-эй түүхэтэ XX съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэжэ, таряа тушааха гүрэнэйнгөө түсэбые болзорһоонь урид 100,3 процент дүүргэбэ. Бүхы тушаагдаһан таряанай 76 процентнь эдеэ хоолой гол шухала культура болохо шэниисэ болоно. Таряа гүрэндэ тушаалга, худалдалга үргэлжэлһөөр. Мүн Узбекскэ ССР каракуль, хурьгадай арһые тушааха жэлэйнгээ түсэбые 103,6 процент, торгоной хонхосог абаха түсэбые 100 процент, үндэгэ тушааха, худалдаха түсэбые 102 процентээр дүүргээ. Мал ажалай продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо, һү, мяха болон нооһо тушааха, мүн худалдаха жэлэй түсэбые ойрын сагта дүүргэхын тулада республика дотор хэмжээ абтажа байна.

Республикын колхознигууд, МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, Узбекистанай партийна, советскэ органууд хүбэн ехээр хуряажа, гүрэнэйнгөө урда абаһан уялгаяа дүүргэн, мүнөө жэлдэ 3 миллионһоо бага бэшэ тонно түүхэй хүбэн тушаахын түлөө тэмсэжэ байна.

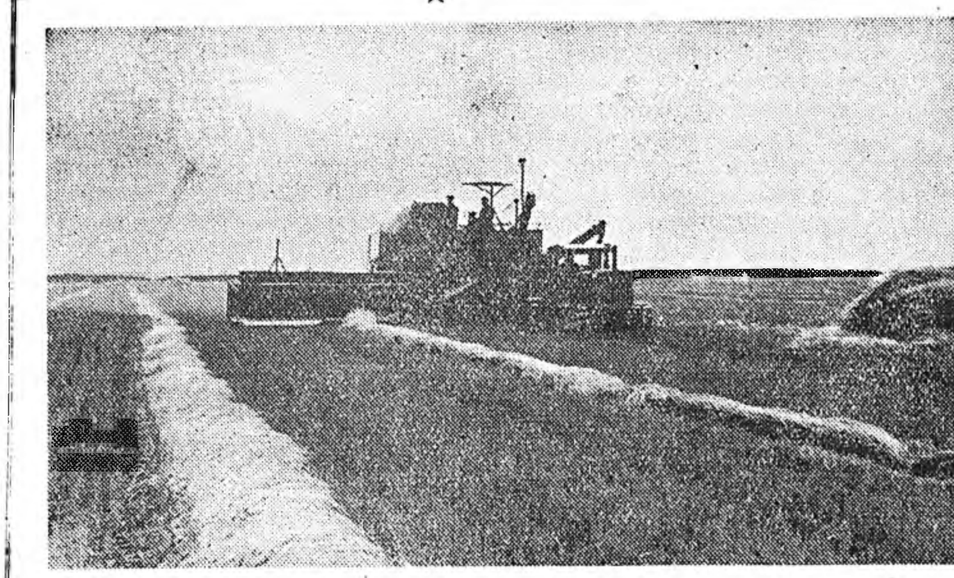

Хойто-Казахстанай область. Энэ жэлдэ Полуденскэ МТС-эй харьяата колхозуудта горьтой ехэ талмай дээрэ тарян амяарлан хуряагдаа. Амяарлан хадагдаһан таряае хуряажа байһан комбайнер А. П. Мицих эрхимээр ажаллана. Нүхэр Мицих мүнөө жэлдэ 700 гектарһаа бага бэшэ ороһото культурануудые хуряаха уялга абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. П. Мицихын хүтэлбэрилдэг агрегадайхид Сталинай нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ амяарлан хадагдаһан хара таряае хуряажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Эбдэрхэй комбайнууд, эмхигүй ажал тухай

Үнгэрһэн жэлдэ Кударын аймагай колхозууд түрүүшынхеэ амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэжэ, таряа хуряалгые богонихон болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр дүүргэһэн юм. Шэнэ аргые хэрэглэһэнэй ашаар таряанай гээлтэ хоролто нилээд бага болгогдоһон байгаа.

Энэ жэлдэ тус МТС-эй колхозуудта түрүүшын үдэрнүүдтэ таряа хуряалгын хэр зэргээр ябажа байһан тухай хаража үзэе. Урда жэлнүүдтэй сасуулхада, таряа талханай ургаса яһала һайн. Ороһото культурануудай 10 мянган гектар талмайн 7—8 мянган гектарынь амяарлан хуряалгахаар хараалагдана. Колхозуудай поли дээрэ 47 комбайн, 17 лафетнэ жатка, 25 подборщик хүдэлжэ байна. Тэдэнэй олонхинь шэнэхэн машинанууд юм. Мүн шэнэ аргаар таряа хуряаха дүй дүршэлтэй хүнүүд эндэ олон. Иимэ олон хүсэтэ техникэтэй түрүүшүүлтэй Ехэ-Кударын МТС таряа хуряалгые лаб лэ богонихон болзорто дүүргэмээр гэжэ һанагдана.

Гэхэтэй хамта, МТС-эй болон колхозой хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгые тэсэшэгүйгөөр удааруулна. Тэдэнэр амяарлан хуряалгые тооногүй гэжэ сэхэ руунь хэлэхэ хэрэгтэй. Августын 19-һөө 23 хүрэтэр колхозуудта оройдоол 335 гектар тарян амяарлан хуряагдаа. Түрүүшын үдэрһөө машина техникэ эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хоёр тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Энэ колхозой Подсосновко гэжэ газарта хүдэлжэ байһан комбайнер нүхэр Колоповой лафетнэ жаткын агрегат нэгэшье тойронгүй эбдэршоод, 3-дахи үдэртөө һаатажа миил байна. Теэд тарян ажалай бригадын бригадир нүхэр Алимасов яаралтай хэмжээ абанагүй. Тиихэдэ Перешейка гэжэ газарта байрлаһан тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр К. Жарников) механизмууд баһал муугаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, августын 19-нэй үдэр комбайнер Георгий Калашниковай «С-4» маркын комбайн лафетнэ жаткын мүр гаргаха гээд, оройдоол 200 гаран метр ябаад эбдэршоо. Мүн эндэхи комбайнер нүхэр Тараканов иимэрхүүгээр хүдэлжэ эхилээ. Иимэ ушар олонхи бригадануудта үзэгдэнэ.

Таряа ехэтэй «Путь к коммунизму» колхоз 2 мянга гаран гектар талмайн таряае амяарлан хуряаха юм. Нүхэр Галсановай комплексно бригадада хүдэлдэг 11-дэхи тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр Игумнов) механизаторнууд хамагай түрүүндэ амяарлан хуряалга хэжэ эхилһэн аад, биратай юумэ хээгүй байһаар. Августын 18-һаа 23 хүрэтэр оройдоол 30 гектар хуряагаа. Тракторист Игумновай жолоододог лафетнэ жатка эбдэрһээр хэды үдэр үнгэрөө. Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Кривогорницын) түрүүшээр ороһото культурануудай 80 процентыень амяарлан хуряаха гэжэ түсэблэһэн байгаа. Теэд мүнөө болоходо тэрэнээ хубилгажа, ехэнхи талмайе комбайнаар сэхэ хуряаха һанаашалга гаргана. Августын 22-ой үдэр колхозой түрүүлэгшэ нүхэр И. В. Кривогорницын 3 лафетнэ жаткын хоёрынь зогсоогоо. Мүнөө нүхэр И. М. Жарниковай лафетнэ жаткын агрегат хүдэлнэ. Комбайнаар сэхэ хуряагдаһан 500 центнер таряан шииг нойто ехэтэй дээрэһээ Худагай заха гэжэ газарта гурбадахи үдэрөө хатажа байна. Таряа сэбэрлэхэ механизмууд хүдэлнэгүй. Юундэб гэхэдэ, тэдэниие хүдэлгэхэ моторынь заһагдаагүй юм.

Кударинка гэжэ голой урда талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряанай поли аржын харагдана. Дүрбэдэхи тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр Дамбаев) нүхэр Улахановай лафетнэ жаткын агрегат гурбан үдэрэй туршада оройдоол 15 гектар хадаба. Энэ яахадаа иигээб гэхэдэ, тэрэнэй тракторынь эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Мүн һүни хүдэлхэ гэрэлгүй байһаар. Тиимэһээ һүниндөө хүдэлнэгүй. Эндэ ажалай эмхидхэл һулаар табигданхай. Механизаторнууд полевой стандаа хонодоггүй заншалтай. Зариманиинь, тусхайлбал, учётчик нүхэр Содбоев, тракторист нүхэр Доржиев гэгшэд хүдэлмэриин халуун үедэ архидаад хэдэн үдэр һаатана.

Тинхэдэ Куйбышевай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Вавилкин), «Комбайн» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Грудинин) августын 24 болотор таряа хуряалга эхилээдүй.

Механизаторнууд болон колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Олонхи механизаторнууд таряа хуряаха даалгабаряашье хүсэд мэдэнэгүй.

Аймагай колхозуудта амяарлан хуряалга юундэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүйб тэхэдэ, Ехэ-Кударын МТС-эй дирекци (директорынь нүхэр А. Дмитриев, главна инженерынь нүхэр А. Захаров, главна агрономынь нүхэр Трофимов). тэрээн тушаа хүсэд оролдолго гарганагүй. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд үдэр бүхэндэ хүнгэн машинаараа тракторна бригадануудаар ябадаг. Теэд тэдэнэй ябаһанай һүүлээр хубилалта болоногүй. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр зоной дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаггүй, трактористнуудһаа шанга эрилтэ хэдэггүй байха юм.

Таряа хуряаха машина техникэнь һайнаар заһагдангүй колхозуудта эльгээгдэһэн байна. МТС-эй главна инженер нүхэр Захаров, инженер-контролёр нүхэр Агафонов гэгшэд энээндэ зэмэтэй. Тэдэнэр машинануудые һайнаар шалгангүй ябуулжархиһан байха юм. Имагтал энэ шалтагаанһаа таряа хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ машинануудынь эбдэржэ урагшаа ябанагүй бшуу. Мүнөө болотор зарим комбайнууд, лафетнэ жатканууд колхоздо эльгээгдэнгүй, МТС-эй харша соо байһаар.

Графигай ёһоор Ехэ-Кударын МТС-эй колхозууд августын 20-һоо 25 хүрэтэр гүрэндэ 1150 центнер таряа тушааха ёһотой. Теэд августын 24-нэй мэдээгээр нэгэшье центнер таряа тушаагаагүй.

Иигэжэ ехэ-кударынхид түрүүшын үдэрһөө эхилээд таряа хуряалгые хойшонь татажа байна. Таряа хуряалгые түргэдүүлхэ тушаа партиин Кударын айком, аймгүйсэдком дары хэмжээ абаха зэргэтэй.

Д. Болхоев, манай корр.

Унжагайрһаар үнэтэ сагаа гээнэ

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдэй туршада Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ хүдөө ажалшадай тон шухала зорилго болонхой. Тэрэниие дүүргэхын тулада ниитынгээ малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэй. Тиин Ториин аймагай зарим колхозой гэшүүд мүнөө тэжээл бэлэдхэлгые муу бэшээр ябуулжа байнхай. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоз тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эхилхэһээ хойшо эмхитэй һайнаар ябуулжа, мүнөө олохон гектарай үбһэ ногоо сабшажа, ехэнхииень һүрилөө. Мүнөө тус колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ 170 гаран хүн хүдэлнэ. Тиигэжэ тэжээл бэлэдхэлгэ, силос даралга эмхитэйгээр саашадаашье үргэлжэлжэ байна.

Гэбэшье, бүхыдөө тус аймагта тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Илангаяа Бургалтайн МТС-эй (директорынь нүхэр Воробьев) харьяата колхозууд үбһэ хуряалгаар, силос даралгаар ехэ гээгдэлдэ оронхой. Энээн тушаа партиин айком, аймгүйсэдкомой зүгһөө хэдэн дахин хэлэгдэһэншье һаань, бодото байдалынь хубилнагүй. Тус МТС-эй харьяата колхозууд тэжээл бэлэдхэжэ эхилһээр һара үлүүтэй болобошье, үбһэ сабшаха түсэбөө миил 75 процент, һүрилхэ түсэбөө 20 процент, силос дараха түсэбөө 17 процент дүүргээ юм. Тэжээл бэлэдхэлгэ илангаяа «Заветы Ильича» колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Федоров) аали нобшоор ябуулагдана. Энэ колхозой гээгдэлдэ ороһоной ушар шалтагаан хадаа тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажалай эмхидхэл тон муу, тиимэһээ үбһэшэд нормоёо дүүргэнэгүй. Мүн механизмуудшье дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй. Тус колхозой сабшалан дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан нүхэр Колодинай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын нэгэ агрегат үдэртөө 14 гектар нормын оронд оройдоо 2—3 гектар сабшана.

Мүн Ториин МТС-эй харьяата колхозуудта тэжээл бэлэдхэлгэ аали нобшоор ябуулагдана. Үбһэ хуряалгын, силос даралгын машина, зэмсэгүүдэй һаатаха ушар али олон үзэгдэдэг. «Коммунизм» колхоздо хадагдаһан силоснэ культура зөөхэ транспортын үгы дээрэһээ кукурузын комбайн һаатажа миин байна. Мүн Хрущевой нэрэмжэтэ, «Улаан Тори» колхозуудта үбһэнэй машина, зэмсэгүүд муугаар ашаглагдана.

«Улаан Тори» колхозой хүтэлбэрилэгшэд һая болотор силос даралгые эхилээгүй һаатуулжа байгаа. Мүнөө колхозой агроном нүхэр Жапов иигэжэ мэдүүлнэ:

— Наран сэсэгнай һайса ургаг, хүлеэе. Тиигээд силос даража захалхабди.

Эгээл тиимэһээ тус колхоз 4800 тонно силос дараха түсэбтэй аад, 160 тонно дараһаниинь гайхалтай бэшэ байна. Тиихэдэ энэ колхоздо үбһэ хуряалга ехэ муугаар ябуулагдана. Тус колхоз һүүлшын мэдээгээр үбһэ сабшаха түсэбөө 53,3 процент, һүрилхэ түсэбөө 2 процент дүүргээ юм. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие хайша хэрэгээр, халирхай муугаар хүтэлбэрилжэ байһыень гэршэлнэ. Мүнөө энэ колхозой үбһэшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана.

Саашадаа тэжээл бэлэдхэлгээр гээгдэлһээ гарахын тула яаралтай хэмжээ абаагүй һаа, эдэ колхозууд мүнөө жэлдэ нёдондонойнгоо алдууе дахин дабтажа, үбһэ тэжээлээр, илангаяа шэмэтэ тэжээлээр дуталдаха болохонь гээшэ. Тиимэһээ ториинхид тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ тушаа оролдохоор болоо. **М. Воробьев.**

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коллектив бүхэн абаһан уялгаяа дүүргэхэ ёһотой

Августын 23-да Улан-Удэ городой партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо, «Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ городой предприятинуудай коллективүүдэй абаһан социалистическэ уялгануудай дүүргэлтэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Магуновой** элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ.

Элидхэлшэ байгша оной үнгэрһэн долоо һара соо городой предприятинуудай коллективүүдэй абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө ямараар хүдэлмэрилһэн тухай тогтон хэлээ. Түрүү предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаһан байна. Энэ үе соо уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын 2 мянгаһаа дээшэ дурадхал оруулагдаа. Тэдэ дурадхалнуудай һайниинь үйлэдбэри дээрэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар олохон машина зэмсэгүүдэй бүтээсэ дээшэлээ, ажалай эмхидхэл һайжараа. Паровозовагонно заводой хүдэлмэришэд мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа, үнгэрһэн долоо һара соо даалгабариһаа гадуур 5 паровоз, 6 вагон заһабарилан гаргаа. Эндэ ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг түрүүшүүлэй тоо улам олошорно. Мүнөө жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн 1500 шахуу хүдэлмэришэд тоологдоно.

Городой түрүү предприятинуудай коллективүүд абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө нимэ зарим тэды амжалта туйлажа байбашье һаань, зарим предприятинуудта социалистическэ мүрысөөн һулаар ябуулагдана. Продукци үйлэдбэрилхэ һара, кварталай түсэб саг соогоо дүүргэгдэнэгүй. Мяха-консервын комбинат, гортоп, модо урадхуулгын конторо болон бусад предприятинууд һүүлэй үедэ илангаяа муугаар хүдэлмэрилнэ. Эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна профсоюзна организацинууд социалистическэ мүрысөөндэ бүхы хүдэлмэришэдые хабаадуулхые оролдоногүй, мүрысөөнэй дүн саг соонь гарганагүй.

Элидхэл соо барилгын организацинуудай хүдэлмэри ехээр шүүмжэлэгдээ. Энэ жэлдэ байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Үнгэрһэн үе соо оройдоол 11 шахуу мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра бэлэн болоо. «Бурмонголстрой» трестын барилгын организацинууд тон муугаар хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ, эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө хүсөөр байрын гэр бариха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна.

Элидхэлшэ культура ба искусствын, худалдаа наймаанай организацинуудай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэридэ байһан ехэ дутагдалнуудые элирүүлэн шүүмжэлбэ. Октябриин һайндэрэй улам ойртожо байхада, ажалшадай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Зарим партийна эхин организацинууд агитаторнуудай хүдэлмэрииe шалганагүй, туһаламжа багаар үзүүлнэ. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар элидхэлэй түгэсхэлдэ партийна болон профсоюзна организацинуудай саашадаа хэхэ зорилго табигдаа.

«Механлит» заводой партийна организациин секретарь нүхэр **Панюкин** коллективэйнгээ абаһан уялгын ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай хэлэбэ. Үнгэрһэн долоо һара соо тус заводойхид олохон трактор, автомашина түсэбһөө гадуур заһабарилан гаргаа. Үгэ хэлэгшэ саашань заводойнгоо барилгын хүдэлмэриин дутагдал дээрэ тогтожо, тэрэниие усадхалгада партиин райком болон горком туһаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найдаһанаа мэдүүлбэ.

Түмэр замай Улан-Удэ станциин начальник нүхэр **Грушевский** түмэрзамшадай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь городой зарим предприятинуудай һаад ушаруулдаг байһаниие шүүмжэлбэ. Ашаа тээхэ гү, али ашаатай ерэһэн вагонууд тэдэ предприятинуудта удаан баригдажа, вагонуудай эрьесын түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энээн дээрэһээ боложо, гүрэнэй хэдэн мянган түхэриг хэрэггүй яла түлэлгэндэ гаргашалагдана. Станциин хүдэлмэридэ энэ мэтын дутагдалнуудай байбашье, үгэ хэлэгшэ коллективнай абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаха гэжэ зүблөөндэ хабаадагшадые найдуулба.

КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь нүхэр **Оглоблин**, предприятинуудай коллективүүдэй абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь һаад ушаруулжа байһан элдэб дутагдалнуудые элирүүлбэ. Тус районой ехэнүүд предприятинуудай нэгэн болохо мелькомбинадай таряа татадаг тээрмэнүүд дүүрэн хүсөөрөө хүдэлнэгүй. Комбинадай бүхы складуудынь ороохо таряагаар дүүргэгдэнхэй. Тэдэ складуудыень таряа хуряалгын эхилхэһээ урид сүлөөлхэ талаар шухала хэмжээ абаха саг болоо. Тиихэдэ, мебельнэ фабрикын үйлэдбэрииe үргэдхэхэ түсэб зохёогдоһон аад, мүнгэниинь мүнөө болотор һомологдоногүй.

Партийна эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй Читын горкомой секретарь нүхэр **Загибалов** үгэ хэлэжэ, Улан-Удэ, Чита городуудай ажалшадай хоорондоо мүрысэжэ байһан тухай тогтон хэлэбэ. Тэрэшэлэн, КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь нүхэр **Новиков**, ПВЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Бирюков** болон бусад хамта 11 хүн үгэ хэлээ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан тус асуудалаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна. Консервын банка хэдэг цехын хүдэлмэришэн нүхэр Буршина халаанайнгаа нормые 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Буршина хүдэлжэ байна. **З. Веснинагай** фото.

Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ

Түрүүшүүлэй нэгэн

Станогой гэдэргэ урагшаа һолжоржо байһан отолуур аалида аалидаһаар зогсошобо. Энэ станогто хүдэлмэрилжэ байһан басаганай эрьежэ харахада, цехын хүдэлмэри түлэб дундаа ябажа байба. Таблагшадай автомат-алхануудай таршаганаан хэдэн тээһээнь соностоно. Электро-гагнууриин сэгээн гал цехын шэл сонхонуудые нэбтэ сорьёно. Үнөөхи басаган оншотойхоноор шэнэ деталь станогтоо һүүлгэжэ, хүдэлмэреэ дахяад эхилбэ.

—Маша, үдэр ерэхэ бүри ондоохоноор хүдэлмэрилдэг боложо байнаш даа,—гээд хажуудань ерэһэн мастер Петр Рыбалко тэрэнэй бэлэн болгоһон детальнуудые тоолоод, шанарыень шалгажа үзэбэ.

—Оролдоогүйдэ аргагүй, Октябриимнай һайндэр ойртожо байна ха юм. Хамагһаа гээгдээ һаа, эшхэбтэр,—гэжэ Мария Егорова тоб байса харюусаба.

Мастер ута руугаа үрэмдэгдэһэн паровозой хэдэн деталь шалгажа, нимгэн сагаан шугамаар хайша хайшань хэмжэжэ үзэһэнэйнгөө һүүлдэ «зүб даа, голодоһондо тоолохоор юумэн үгы» гэжэ хэлээд, саашанхи станогуудта ошобо.

Үшөө хахад час үнгэрөөд байхада, цехын показателиин доскагай хажууда хүнүүд олоороо сугларaад, шуяалдан байба. Таажа ядаха юумэгүй—хүдэлмэриин халаан дүүрэһэн, хүдэлмэришэд нормоёо хэды процент дүүргэһэнээрээ һонирхожо байгаа. Удаадахи халаанда хүдэлмэрилхээ ерэгшэд ажалаа эхилээгүйшье һаа, түрүүшын халаанайхидай ажалай бүтээсээр баһал һонирхонод: «Юрий Ушаков 200 процент, шанга хүдэлөө» гэһэн үгэнүүд сугларагшадай дундаһаа соностоно. «Тэрэшни бараг, Мария Егоровае харыш, 270 процент...» гэжэ байжа үшөө нэгэн хэлэнэ.

Энэ үедэ Мария Егорова хүдэлмэреэ һаяхан дүүргээд, станогойнгоо бүхы оньһые шалгажа тоһодоод, саашанхи хүдэлмэридэнь бэлэн болгожо байба. Тэрэнэй станогто хүдэлмэрилхээ ерэһэн нүгөөдэ халаанай нэгэ залуу үрэмдэгшэ «Маша, хүсэгдэхэеэ болёош, амжалташни улам ургажа байна» гэбэ.

—Ваня, ши мэргэжэлээ дээшэлүүлхые саг үргэлжэ оролдоо һаа, намайе сагтаал хүсэхэш. Харана гүш, халаан соо минии нэгэшье отолуур, үрэм эбдэрнэгүй. Ши үсэгэлдэр аяар хоёр отолуураа эбдээд, мастерай хойноһоо дахалдаһаар хэды ехэ сагаа бараабши,—гэжэ нүхэр Егорова хажуудахи нүхэртөө зэмэрхэн хэлэнэ.

—Зүб хэлэнэш, Маша. Ши намда туһала, хүдэлмэриингшни дүршэлдэ һуралсахамни,—гээд Иван Григорьев урдаһаань сэхэ хараад байба.

Эдэ хоёрой иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтар хоёрдохи халаанай хүдэлмэри эхилжэ, цех соо халуун хүдэлмэриин эршэ дахяад сохилно.

Мария Егорова паровозо-вагонно заводой залуу хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. ФЗО-гэй һургуули дүүргэжэ, паровоз хабсаралгын цехтэ тэрэ хүдэлмэрилжэ эхилһээр гурбахан жэл болоо. Энэ үе соо Мария басаган эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, заводойнгоо ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. Нүхэр Егоровае «зориһондоо заатагүй хүрэдэг залуу хүдэлмэришэн» гэжэ цехын хүдэлмэришэд хэлсэдэг байна. Энэнь тон зүб. Техникын шэнэ туйлалтые шудалжа, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдодог юм.

Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэл байһан 1956 ондо нүхэр Егорова хоёр жэлэй даалгабари дүүргэжэ гараа һэн. Мүнөө энэ новатор Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, һара бүриингөө даалгабарииe 280 процент хүрэтэр дүүргэжэ байна.

Б. Будаев.

1917 — 1957 ОКТЯБРИИН ТУГ ДОРО

К. И. УЛЬЯНОВ

Хужар гэжэ түмэр замай станциин хажуудахи Зарубино тосхондо Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз бии юм.

Константин Иванович Ульянов гэдэг хэн байгааб? Константин Ульянов Булюутэ гэжэ (мүнөө Сэлэнгын аймагай харьяата) тосхоной дунда шадалтай таряашан Иван Ульяновай бүлэдэ түрэһэн байгаа. Иван Ульянов таряашан хүн болобошье, машина, техникэдэ ехэ дуратай, шуналтай һэн ха. Удаагүй энэ шуналдаа абтажа Сэлэнгэ мүрэнэй мүнгэн долгиис өөдэ уруунь элидэг «Сибиряк» гэжэ пароходой кочегар болоод, Иван Ульянов хүдэлмэрилхэ зуураа, пароходой техникые ехэ ханамжатайгаар шудалаад, богонихон болзорой туршада тэрэ пароходойнгоо капитаниинь болоо һэн.

Капитанай хүбүүн Константин Ульянов үбэлынь Сэлэнгын городской училищида һурадаг, зуниинь эсэгэтэеэ пароход дээрэ ябалсадаг байгаа. «Сибиряк» гэжэ пароход дээрэ зунаа үнгэргэхэ үедөө Костя хүбүүхэн пароходой механизмые ехэ шуналтайгаар үзэдэг, тоогүй олон асуудалнуудые эсэгэһээ һурадаг һэн. «Энэ хүбүүн ерээдүйдэ һайн лэ моряк болохо даа»—гэжэ пароходой командынхид өөһэд хоорондоо хэлсэдэг бэлэй.

Костя хүбүүн пароходой механизмые һайса шудалха гэжэ ехэ оролдодог, номдоо һайн һурадаг һэн. Тиин 1902 ондо тэрэ Сэлэнгын Городской училищые амжалтатай дүүргэбэ. Хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй ба багшанарай нэгэн болохо **И. Я. Кондаковой** хөөрөөгөөр, Костя Ульянов городской училищида һураха зуураа, имагтал заагдаһан предмедүүдээ үзөөд лэ байдаг бэшэ, харин олон номуудые уншадаг, улад зоной ажабайдалые һонирходог һэн.

«Сибиряк» пароходой командынхидай хэлээшэнь холуур ошоогүй һэн. Константин Ульянов, эсэгэдээ адли, ямаршье курс хэнгүй, «Работник» гэжэ пассажирска пароходые жолоодожо оробо. «Работник» пароходой капитан болоһон Константин Иванович Забайкальедэ дэлгэрһэн революционно хүдэлөөгөөр ехэтэ һонирходог, сэдьхэлдээ большевигүүдые үмөөрдэг байтараа, уданшьегүй большевигүүдэй номнолые өөрөө нэбтэрүүлжэ эхилбэ. 1918 ондо хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай депутадуудай Троицкосавска Соведэй гэшүүн болон һунгагдаад, хүдөө тосхонууд гаража, Соведүүдэй зорил тухай, гүрэн түрые хүтэлбэри гэдэ таряашадай хабаада тухай ойлгууламжын хүдэлм ри ябуулба. Энэ үедэ Троицко савска Совет ехэ хүдэлмэри хэжэ байһан юм. Большеви Петр Александрович Горняко вой хүтэлбэри доро, Улаа гварди тогтоогдоо һэн. Сове засаг бэхижүүлэгдэжэ байба.

Гэбэшье, Троицкосавска Со вет удаан хүдэлөөгүй бэлэй 1918 ондо семеновецүүд гэнт добтолжо, Соведэй гэшүүд революционно штабайхид Троицкосавскаһаа үрьдиж гараагүй һэн. Бэеэ нюужа ша даагүй большевигүүд, Соведэй гэшүүд хадаа революциин дайсадай шуһата һабарта ороһон байна. Тиин, Сове дэй түрүүлэгшэ К. А Масковые, Соведэй секретарь А. В. Назимовые, мүрдэлгын комиссиин түрүүлэгшэ В. Жда новые, Улаан Гвардиин шта бай начальник А. Арсентьевые болон бусад олон зориг то баатарнуудые сагаан бан дидууд буудан алаһан байна.

Сагаан бандидууд Усть-Кях та руу Соведэй хэдэн гэшүүд тэрьелээ гэжэ дуулаад ай сүй ерэмсээрээ, Соведэй гэшүүн А. Переваловые буудан алаад удаань «Работник» гэжэ па роходто Константин Ива нович Ульяновые һабартаа оруулха гэжэ дугташа һан юм. Харин Констан тин Иванович аадар мүн дэр мэтэ һомоной эшхэрээ соогуур пароходойнгоо яко риие үргэжэ эрьеһээ холодон Сэлэнгые уруудажа ябатараа Зарубино тосхондо ойрохоно пароходынь газардашоо һэн Хойноһоонь эрьюулжэ яба һан дайсадай гарта пороходоо үгэхэгүйн тула, шухала шуха ла түхеэрэлтэнүүдынь задал жа нюугаад, Константин Ива нович нүхэдтэеэ хамта Зару бино тосхондо хоргодохо гэжэ шиидэбэ.

Теэд Константин Иванович һайнаар бэеэ нюужа шадан гүй, сагаан бандидуудай гар та ороһон юм. К. И. Ульянов та, А. Переваловта, мүн нэрэ обогынь тодороогүй 11 эрэлхэг баатарнуудта зорюулһан па мятник Усть-Кяхта тосхондо бодхоогдоһон юм.

1930 ондо Зарубино тос хондо колхоз эмхидхэгдэжэ, Константин Иванович Улья новай нэрые нэгэн дуугаар ол гоһон байна.

Константин Иванович Уль яновай хүтэлбэрилһэн «Работ ник» пароход «Ульянов» гэжэ нэрлэгдэнхэй.

Р. Тугутов.

Бурят-Монголдо советскэ интеллигенциин бии болоһон тухай

Октябриин Революциин илаһанай һүүлээр манай ороной бүхы арадуудай дундаһаа советскэ интеллигенциин кадрнууд бүридхэгдэжэ эхилээ һэн. Гэбэшье, арадай интеллигенци бэлэдхэхэ хэрэг зарим газарта ааляар, зарим нютагуудта түргөөр, олоор бэлэдхэгдэһэн байгаа. Урдань гээгдэнги байһан Бурят-Монголдо советскэ интеллигенциие, түбхын түрүүндэ бурят зоной дундаһаа бэлэдхэхэ гээшэ айхабтар шухала зорилго байһан юм. Революциин урда Бурят-Монголдо һургуули, театр гэхэ мэтын культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд оройдоо үгы байгаа. Ажалша зон, илангаяа нютагай бурят зон булта шахуу оройдоо үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Олон мянган ламанар хүн зоной һуралсаха гэхэдэнь һаалта хэдэг байгаа. 1917 ондо Бурят-Монголдо 15 мянган лама бии байгаа. Эдэнэр эхин һургуулида һуража байһан һурагшадһаа 8 дахин олон байһан юм.

Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын айхабтар ехэ анхарал оролдолго гаргаһанай, агуухэород арадай һайн һанаагаар, ахадүүгэйхеэр туһалһанай ашаар Бурят-Монголдо тон богонихон болзор соо советскэ интеллигенци бии болоһон байна.

1922 ондо Бурят-Монголой Эрдэмтэдэй Комитет партиин обкомой даалгабаряар бурят-монгол арадай түүхэдэ эгээл түрүүшын тусхай һургуули — В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бурят-Монголой багшанарай техникум байгуулха түсэб зохёобо. Тиигэжэ 1924 оной ноябрьда Дээдэ Удэдэ бурпедтехникум нээгдээ һэн. Эндэ түрүүн 81 хүн һурахаяа ороо. Тэдэнэр бүгэдэ үгытэй, дунда шадалтанай, батрагуудай хүүгэд байгаа. Тиихэдэ, хоёр коммунист, 54 комсомол студентнэрэй дунда бии һэн. 1924 оной эхеэр Байгал шадарай багшанарай курса ород эхин һургуулинуудай багшанарые бэлэдхэхэ ород багшанарай техникум болгон хубилгагдаба. Тэрэ сагһаа хойшо Бурят-Монголдо тусхай һургуулинуудта мэргэжэлтэй, шэнэ, арадай интеллигенци бэлэдхэгдэжэ эхилээ бэлэй.

Гадна, урдань бии байһан, совет засагта эсэргүү бэшэ, хуушан интеллигенциин түлөөлэгшэд совет засагай үедэ ажал хүдэлмэридэ хабаадуулагдаһан байгаа. Гэбэшье, манай Бурят-Монголдо бурят интеллигенци тон үсөөхэн һэн. Жэшээнь, республикын бии болоод байхада оройдоол дээдэ һургуулитай 10 гаран хүн байба. Тэдэнэй дунда тусхай техническэ һургуули дүүргэһэн дээдэ эрдэмтэй нэгэшье мэргэжэлтэн үгы байгаа.

Тиимэһээ 1930 оной июньдэ болоһон Бурят-Монголой VII областной партийна конференци тусхай дээдэ, мүн дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ гээшэ социалистическэ байгуулалтын гол шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолоһон байна. 1928, 1929 онуудта болоһон партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй, мүн VII областной партийна конференциин шиидхэбэринүүдэй һүүлээр арадай һуралсалые хүгжөөхэ, интеллигенциин кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ эрид хубилалта хэгдэбэ.

1930 онһоо эхилэн үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал хаа хаанагүй усадхагдажа эхилбэ. Хэрбээ 1924 онһоо 1928 он болотор хамта дээрээ 18600 хүн үзэг бэшэгтэ һураһан байгаа һаа, гансал 1931 ондо 20096 хүн үзэг бэшэг мэдэхэ болоо һэн. Энэ жэлһээ хойшо юрэнхы һуралсалай һургуулинууд, элдэб курсанууд, ехэ зоной һургуулинууд олошорбо. Гансал 1930—1931 оной һуралсалай жэлдэ 90 һургуули нээгдэһэн байгаа. Тиихэдэ 14 мянга гаран хүн энэ һургуулинуудта һуража байһан, 8 наһанһаа эхилээд бүхы хүүгэд һургуулида оруулагдаһан юм.

Тусхай дунда һуралсал хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлагдаба. 1930 оной намар 6 техникум, тэрэ тоодо медицинскэ техникум Дээдэ Удэдэ, кооперативна — Кяхтада, багшанарай—Агада, хүдөө ажахын—Алайрта, автомобильна харгын — Дээдэ Удэдэ, финансово-экономическа техникум Кабанскада нээгдэһэн байгаа. 1930 — 1931 ондо 912 студент техникумүүдтэ һураба. Энэнь урда жэлдэнь һураһан студентнүүдтэ орходоо хоёр дахин олон һэн. Тэдэнэй хахадһаа ехэнхинь (488 хүн) бурядууд байгаа. 1931 ондо театральна болон хүгжэмэй хоёр отделенитэй искусствын техникум бии боложо, артистнуудые бэлэдхэжэ эхилбэ. Мүн БМАССР-эй бусад нютагуудта хэдэ хэдэн техникумүүд нээгдэһэн байна. Тиин түрүүшын табанжэлэй эсэстэ 14 техникум бии боложо, 1244 хүн, тэрэ тоодо 629 буряд тэндэ һураһан байна.

1930 оной сентябрьда манай республикада түрүүшын рабфак нээгдэбэ. Гадна, Монголой Арадай Республикада эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэжэ үгэхын тулада 1929 онһоо эхилэн монгол рабфак манай эндэ хүдэлһэн байна. 1932 ондо 8 рабфак бии боложо, тэндэнь 965 хүн, тэрэ тоодо 577 бурят һуража байгаа.

Мүн техникум болон рабфагуудһаа гадуур элдэб мэргэжэлтэниие—слесарьнүүдые, токарьнуудые, модошо, түмэршэ дархашуулые бэлэдхэхэ хоёр-гурбан жэлэй тусхай һургуулинууд нээгдэһэн юм.

Элдэб түхэлэй һургуулинуудай, илангаяа дунда болон долоон жэлэй һургуулинуудай олон болоһон дээрэһээ дээдэ эрдэмтэй багшанар дуталдажа эхилбэ. Тиимэһээнь 1932 оной январьда «Дээдэ Удэдэ Бурят-Монголой агропединститут нээхэ тухай» тогтоолые РСФСР-эй СНК абаһан байна. 1932 оной февральһаа эхилэн энэ институт хүдэлмэрилжэ захалба.

«Комвузуудые хүдөө ажахын Дээдэ Коммунистическэ һургуулинууд (ВКСХШ) болгон хубилгаха тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол 1932 оной сентябрьда абтаһан байна. Тиигэжэ 1932 оной октябрьда ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обком Бурят-Монголой Комвузые хүдөө ажахын Дээдэ Коммунистическэ һургуули болгохо тухай шиидхэбэри гаргаба.

Комвузай отделенинүүд МТС-үүдэй, МСС-үүдэй, совхоз болон колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, тэрэшэлэн райондо хүдэлхэ партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ уялгатай байгаа.

Тиигэжэ түрүүшын табанжэлэй туршада арадай һуралсалай айхабтар ехээр хүгжөөгдэһэн дээрэһээнь республикын долоодохи хүн бүхэн ямар нэгэн һургуулида һурадаг болоһон байна.

Хоёрдохи табанжэлэй туршада мүн олон һургуулинууд шэнээр нээгдээ. Пединститудай дэргэдэ 1936 ондо багшанарай институт, 1939 ондо Кяхтада багшанарай хоёрдохи институт, 1936 ондо Улан-Удын педучилищи нээгдэнэ.

1935 ондо Бурят-Монголой агропединститудай зоотехническэ факультедэй база дээрэ зоотехническэ болон ветеринарна хоёр факультедтэй Бурят-Монголой зооветеринарна институт нээгдэбэ. Тиигэжэ социалистическэ хүдөө ажахыда хүдэлхэ дээдэ мэргэжэлтэд республикадамнай бэлэдхэгдэдэг болоһон юм.

Гурбадахи табанжэлэй туршада промышленностиин олон һалбаринуудта тусхай мэргэжэлтэниие бэлэдхэхын тулада Улан-Удын түмэр замай техникум нээгдээ һэн.

Бүри дайнай урдахи табанжэлнүүдэй үедэ республика дотор арадай интеллигенциин кадрнуудые олоор бэлэдхэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ амжалта туйлагдаһан байна. Гансал багшанарые бэлэдхэдэг һургуулинууд 1000 шахуу мэргэжэлтэй багшанарые, Улан-Удын медучилищи тусхай дунда һургуулитай 600 гаран медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхээ һэн. Тиихэдэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй тоо 12 дахин, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 37 дахин олошороо. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ студентнүүдэй, мүн техникум, училищинуудые дүүргэгшэдэй тоо хэдэн дахин олон болоо. 1945—1946 ондо 9 техникумдэ болон республикын тусхай дунда һургуулинуудта 2293 студент һураһан һаа, 1956—1957 ондо 14 техникум болон училищинуудта 5509 студент һураһан байна. 1956 ондо техникум болон училищинуудые 1261 хүн дүүргэжэ гараа.

Республикын дээдэ, дунда һургуулинууд тогтоогдоһон сагһаа хойшо олон мянган мэргэжэлтэдые бэлэдхээ. Жэшээнь, Бурят-Монголой багшанарай институт 25 жэлэй туршада байхадаа дунда һургуулиин 3 мянга шахуу багшанарые бэлэдхэһэн байна. Мүнөө пединститудые дүүргэһэн хүнэй хүдэлдэггүй долоон жэлэй гү, али дунда һургуули республика дотор үгы юм.

Республикын хоёрдохи дээдэ һургуули—зооветеринарна институт дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ 669 мэргэжэлтэдые, тэрэ тоодо 408 ветеринарна врач, 211 зоотехник, 50 агрономые бэлэдхээ.

Мүнөө үедэ республика дотор 5806 багша, 800 гаран врач, элдэб мэргэжэлтэй 1000 шахуу инженер, 2000 гаран техник, тусхай дун һургуулитай 2690 медицинскэ х дэлмэрилэгшэд, 1500 гаран агр ном, зоотехнигүүд, ветеринар врачууд болон дээдэ, дунда һург литай бусад олон мэргэжэлт ажаллана.

Институдые дүүргэһэн олон нүүд научна хүдэлмэри хэдэг али научна эмхи зургаануудта б лон дээдэ һургуулинуудта хүдэлд болонхой. Ветеринарна науканууд дай доктор, профессор В. Р. Ф липпов, наукануудай кандидадуу доцентнүүд П. Т. Хаптаев, Ц. Цыдендамбаев, А. Н. Тантятов болон бусад тэдэнэй тоодо оро соно. Улан-Удын хүгжэмэй у лищиие дүүргэгшэд: РСФСР габьяата артистнууд Н. Петров Н. Гендунова, К. Гомбоева-Я кова, Ч. Генинов, БМАССР-эй ар дай артист В. Халматов болон б сад республикын театрнуудта а жалта ехэтэйгээр хүдэлнэ. Учили щиие дүүргэһэн Ц. Шагжин Бурят Монголой драмын театрын глав режиссёроор хүдэлдэг, учили щиие дүүргэһэн Б. Ямпилов, Д. А шеев гэгшэд композиторнууд б лонхой. Иимэ жэшээнүүд тон оло

***

Манай орон дотор коммуни байгуулха хэрэгтэ советскэ инте лигенциин дүүргэдэг үүргэнь уга ехэ. Социалистическэ оронойнго аша туһын түлөө СССР-эй бү интеллигенцитэй нэгэн хамга эр дэмтэд, искусство болон литерат рын ажал-ябуулагшад, врачу багшанар, агрономууд болон инже нерно-техническэ хүдэлмэрил шэд шэн габьяатайгаар ажаллан

КПСС-эй XX съездын табиһа асари ехэ зорилгонуудые дүүр хын түлөө интеллигенци эдэбхи х шээлээ улам дээшэлүүлхэ, ажал да болон соёл болбосоролдо дүү гэдэг үүргээ ехэ болгохо, ажал шадые коммунистическэ ёһо улам һайнаар хүмүүжүүлдэг бол хо ёһотой.

И. СОКТОЕВ.

Һаалиша басаган

Хараха янзада ...рин зулгыхан, дүү... сула шарай... Надя баса... долоодохи класс дүүргээд колхоздоо һаалишан ...оһоор олон жэл ...рөөгүй. Тиигэ... ...шье, үнинэй һаа...шадһаа дутахагүй ...үй дуршэл ехэтэй, ...жалдаа амжалта ...йладаг, аймагай ...рхим түрүү һаали...дай тоодо орон... юм.

...1954 оной зун. ...зун залуу һаа...шан эрхимээр ...жаллаһанайнгаа ...рманда түрэл ...оронойнгоо ниислэл ...ото — Москва ошо... Хүдөө ажа...ын бүхэсоюз... выставкэ хаража ...рхэдээ, хамта ...жалладаг нүхэдтөө ...тэжэ хөөрөө һэн:

— Манай эндэхи ...тагай үүлтэрэй ...еэдһээ жэлдээ ...00 — 2500 литр ...заагүй һаагда... аргатай байна.. ...өөр лэ үнеэдтээ ...эб зүйлэй, илан...ая шэмэтэ тэжээл ...бэгээр эдюулхэ, ...еэдэйнгээ харуу...эдеэлүүлгые гу...шуулха хэрэг... Тиигэжэ һаа...шад түрүүшүүлэй ...шээгээр, зоотех...ническэ эрдэм ухаа... заабари-һур...алаар ажаллабал, ...анай үнеэдһээ ...аашторoo 3000 ...тр хүрэтэр һү ...адаг болохоор ...йна.

Тиигээд саашань ...дөө ажахын бү...союзна выставкэ... харайһан үзэһэ... түрүүшүүлэй ...й дуршэлтэй та...саһанаа нүхэд... хөөрэжэ үгөө ...ай.

...рэнһээ хойшо ...алишан Надя ...еэдэйнгээ ашаг ...мэ үгэлгые хай...ан гээл һаа ехэд...хэ тухай хододоо ...дьхэжэ, һанажа ...адаг, үнеэдэйнгээ ...руүһые арга ша...лаараа оролдожо ...дэг, түрүүшүүлэй ...шээгээр эдеэлүүл...эг, һаадаг болобо. Туғалнуудаа эхэ...ээнь һалгаажа түл...жүүлээд, үнеэдэй ...өөдүй байхаһаа хойшо оролдожо ха...руүһалдаг, түрэм...өөрнь үнеэдэйнгээ дэлэн зөөлэрүүлжэ, хододоо нидхэрэн массаж хэдэг, нэгэ хэмдэ һаадаг, эдеэлүүлдэг, уһалдаг юм. Залуу һаалишанай оролдолго хэшээлынь хии талаар ошоогүй. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1816 литр һү һаажа, аймагай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн юм.

Зүгөөр Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой һаалишадтаа амжалта туйлахаар ажал хүдэлмэриин арга боломжо дүүрэн олгодог һаань, һаалишан Надиин амжалта бүришье ехэ байха һэн. Эндэ малшад нёдондо үбэл, мүнөөшье жэлэй үбэлжэлгые үбһэ тэжээлээр хомор, ядалсажа үнгэргэһэн байха юм. Илангаяа шэмэтэ тэжээлээр ехэ хомор. Тиигэжэ һаалишан Надя үнгэрэгшэ үбэлдөө тэжээлэй дутамагһаа һү багаар һаажа, аймагай нилээд олон һаалишадай хойно гарашахадаа, «хүхэ ногоон болог даа хүсэхэл байхаб» гэжэ бэедээ захидаг һэн. Теэд үнэхөөрөөшье зунай бэлшээриин болохотой адли үнеэдэй адуулгые һайнаар эмхидхэхэ үүсхэл эдэбхи гаргажа байгаад зунай һарануудта ажаллахадаа һү һаалгаяа нилээд дээшэлүүлжэ шадаа.

Тиигэжэ энэ жэлэй 7 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1354 литр һү һаажа, аймагай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гараба. Гансахан июль һара соо, үнеэн бүриһөө 358 литр һү һаагаа юм.

— Һайн арга боломжотой һаа үбэлэй һаранудта үнеэдһээ зунайхиһаа бага бэшэ һү һаахаар юм. Тиимэ аргатай байһан һаа мүнөө һураггүй ехэ һүн һаагдаһан байха һэн. Тиигэбэшье, жэлэй дууһатар үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха ёһотойб, — гэжэ Надежда Снеткова мүнөө хөөрэнэ.

Мүнөө энэ залуу һаалишанай хүсэл зоригые мэдэжэ, ажал хүдэлмэриин эршэ хүсые харахадаа энэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ бэзэ гэжэ һанагдана. Тиигэжэ Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой залуу һаалишан Надежда Снеткова мүнөө жэлдэ нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ 2000 литр һүнэй түлөө оролдон, габшагайгаар ажаллажа байна.

Ц. Дандаров.

А. БАДАЕВ

Хара далайн эрьедэ...

1. КРЫМҺЭЭ БЭШЭГ

Нүхэр, шүлэгни түрөө юм зүрхэндэм,
Нарата Крымдэ, Хара далайн эрьедэ.
Гуурһан дороһоом мүрнүүд һубарилдан
Гараа юм, рифмэнүүд үлхэлдэн, урилдан.

Үнишье болоогүй, үнгэрөөл ха һара.
Үдэшөө бэлэйш холын аянда.
Вагоной дэргэдэ гарыемни барин,
«Бэшээрэй. Баяртай!»—гээ һэнш намда.

Багаһаа хүсэдэг Крым урдамни.
Баглаа сэсэгүүдые басагадынь барюулаа,
Холоһоо ерэһэн айлшан хадамни
Хамаг баялигаа бултыень харуулаа.

Урда эрьеэрнь, хадаарнь аяншалааб,
Унтааб хээрэ мүшэдтэй гэтэлсэн.
Дошхон шуурганда халта дайруулааб,
Далайда загаһашадай онгосоор һэлилсэн.

Массандрын виноград түрүүшынхеэ амталхадаа,
Мисхорой пляж дээр наранда шаруулхадаа,
Кипарисай һүүдэртэ амаржа һуухадаа,
Крымдэ дурлааб. Дабтагдашагүй һайхан даа!

Гурзуф, Бахчисарай—зүүдэн шэнги.
Гений Пушкин харгыем заагаа.
Алхалааб Ялтаар сэдьхэлээ хүдэлэнги,
Агуу Чехов эндэ ажаһуугаа.

Баясхые баясааб—уларилайнь уринда,
Байгаалиин баян, газарайнь тарганда,
Тэнгэриин эзэн—наранайнь халуунда,
Түүхынь нангин, далайнь арюунда.

Үзөөб, харааб жэгтэй гайхамаар
Үльгэртэ хэлсэдэгтэл орон нютагые;
Һандархай сооһоо үшөөл һайханаар
Һэргэн бодоһон Севастополь городые;

Түхэреэн жэлдэ ногоон сэсэрлиг соо
Тобойжо байдаг сагаан ордонуудые;
(Крымдэ амараагүй хүнүүд үсөөн)
Курганууд дээрэхи түүхэтэ памятнигуудые,

Нютагаархин олон. Амархаяа ерэгшэдтэй
Нютагайнгаа һониниие хубаалдааб зүндөө.
Севастополиин үйлсэдэ уһан сэрэгшэдтэй
Сэдьхэлээ ханатараа бурядаар хөөрэлдөөб.

Нүхэр, нютагһаа һаяхан гараһанш һаа,
Нарата Крымэй хэды һайханш һаа,
Юундэ һанагданаб Улан-Удэмни,
Түрэлхид, нүхэдни, «Үнэн» газетэмни?

Ургамал, модо тарижа, городоо ногооруулһанайнгаа түлөө Омск город хоёрдохи жэлээ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Карл Марксын үйлсэ. ТАСС-эй фотохронико.

„Биб гэһэн бэрхүү хүн тухай"

Хүндэтэ Тархай!.

Олон юумэ хэлэлтэгүй. Нэгэ мундуу мунинха хүн тухай хэдэн үгэ хэлэнгүй байхын аргагүйл даа.

Август һарын нарата дулаан нэгэ үдэр, үбһэнэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байба. Иимэ сагта ямар ехэ үбһэ. һүрилэгдэхэ, хуряагдаха байгаа гээшэб!

Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг тракторна бригадын Иван Суровой түрүүтэй хэдэн хүнүүд колхозой үбһэшэдэй бригадада хоёр трактор абаашаха болоод, аян замаа үргэлжэлүүлжэл ябаба ха. Хорёод модо ябаад байхадаа Зүүн-Хуурайн модо бэлэдхэлэй участогта буужа, зуу-хоёр зууе хүнтэрүүлжэрхихэ дураниинь хүрэбэ. Иван бригадирай дурадхалаар үбһэндэ гаража ябаһан хүнүүд нэжээд хошоодые бариха болоод, хармаануудаа һуулина. Иваншье хармаандаа ороно, теэд мүнгэн байбагүй ха. «Зай, хүбүүд, миниингээ хуби—нэгэ хахадые абыт даа, һаяар хүбхэгэр мүнгэтэй болохоб, тиихэдээ бүхэли хайрсаг архи абажа, таанадаа хүндэлхэб, зай гү?» гэбэ.

Иигэжэ Иванай саана-наана дуугарһанай һүүлээр зууе уулган захалба даа.

Тэдэ «үбһэшэд» нилээдгүй бараггтай болоод, замдаа мордобо.

Хүсөөтэ горхоной эрьедэ хүрэмсөөрөө Александр Цыбикжаповайнь бэшэнээ хүлеэжэ байтарынь, Иван бригадир эжэл Сергеевтэеэ ДТ-54 тракторaap хүсэжэ ерэбэ.

— Зай, нүхэд, архяа ууял даа, —гэжэ байгаад нилээдгүй ээдэлдэнги хэлээр һогтуурхалдана.

Иванай хани Сергеев архи үгэбэгүйш гээд, яагаашьегүй байһан Саша Цыбикжаповые сохижо оробо. Эдэнһээ наһааршье аха, үнинэй бригадир нэрэтэй Иван Суровой тэдэниие хорихын орондо, харин өөрөө наншалдажа ороһон байна. Эдэнтэй хамта ябаһан нэгэ колхознигой хориходонь, «а-һаа, баһа шамайешье сохихоб» гээд тэрээниие ёборосгообо.

Эгээл энэ үедэ Саша хүбүүн колхозник Намсараев хоёрой мухар талаан болоходоо колхозой машина ерэжэ, тэдэниие болюулаа һэн гэхэ.

Хахадай халуунтай нүхэсэһэн Сергеев хэтэрдэг заншалтай хүн агша ха. Хэрбээ энэ хүнэй ганса нэгэ иимэ юумэ гаргаһан байгаа һаань, Та, Тархайда, хандахашьегүй, харин үшөө хүлеэгээд үзэхэ байгаабди. Теэд энэ мундуу мунинха нүхэрнай байд гээд лэ иимэрхүү юумэ гаргахаяа һанадаг болоо. Амыень татаагүйдэ аргагүй гэлсээбди. Энээн тухайдань хоёр үгөөр хэлэхэдэ иимэ: мүнөө зун июнь һара соо мүнөөхил Сергеевнай полевой станда баһа шууяа татаад, олондо хохидол ушаруулаа һэн. Эндэ байһан хүнүүдые бултыень үлдөөд, һүүлээрнь полевой станай сонхо тэһэ сохижо ороод, радиоприёмник эбдээ. Мүнөөшье тэрэнь эбдэрхэй шэгээрээ хэбтэдэг.

Хүндэтэ Тархай! Тэрэ үдэр Сергеев Суровой хоёр хээрэ гаража хүсөө мэдүүлэн, хамта ябаһан хүнүүдээ наншаад, тракторнуудые миин байлгаа. Зунай наратай үдэр гээшэмнай ямар үнэтэйб, өөрөө мэдэнэ ха юумта, Тархай. Энээниие бултыень тоолоод үзөө һаа, ехэл хохидол болоһон байха. Теэд нүхэр Сергеев комсомолой гэшүүн хүн байшоо. «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухала» гэһэн бурядай оньһон үгэ бии. Нүхэр Сергеев өөрынгөө нэрые хухалхаһаа гадна, ленинскэ комсомолой нэрые доромжолно гээшэ.

Д. Булумков.

Һүүлэй почтоһоо

Намһаа саагуур...

Республикын аймагай центр бүхэндэ ажалшадые эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха худалдаа наймаан эмхидхэгдэнхэй. Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха тусхай магазин, киоскнуудһаа гадна, дэлгүүр байдаг. Эндэнь колхознигууд эдеэ хоолой зүйл худалдадаг гээшэ. Аймгүйсэдкомой, тэрэнэй тусхай тушаалта хүнүүдэй һаналаа табидаг газарта колхозой дэлгүүр һайнаар түхеэрэгдэһэн байдаг. Гэбэшье, Иволгын аймагай центртэ тиимэ бэшэ. Энээн тухай мэдээсэл манай газетын августын 1-дэ толилогдоо һэн. Тэрээн соо иигэжэ хэлэгдэһэн байгаа: колхозой дэлгүүр бии аад, тэрээниие даадаг, хинадаг хүнэй үгы дээрэһээ хаалтатай байдаг, колхозуудһаа эдеэ хоолой зүйл асаруулжа, худалдаа наймаа эмхидхэхын тула хэншье һаналаа табидаггүй. Аймагай центртэ дэлгүүрэй хүдэлдэггүйһөө шалтагаалан, колхознигууд юумэеэ худалдахын тула город ерэдэг. Тиигэжэ удаан саг соо ажал хүдэлмэриһөө һаатадаг гэхэ мэтээр хэлэгдэһэн байна.

Энэ мэдээсэлээр зохихо хэмжээ абахыень гуйжа, Иволгын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Врублевскаяда хандаһан байгаабди. Тиин мэнэ һаяхан харюу гэжэ нэрэтэй саарһан редакцида ерээ.

Энэ саарһан дээрэһээ харахада, редакцида харюу үгэхыень аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Л. К. Врублевская намһаа саагуур гэһэндэл гүйсэдкомой хэрэг дансын таһагые даагша нүхэр Сорокинада даалгаһан байгаа. Тэрэнь хэдэхэн үгэ саарһан дээрэ машинаар сохёод, гараашье табингүй редакцида эльгэжэрхёо... Энээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Аймагай центртэ дэлгүүрэй хүдэлмэри эмхидхэхэ тусгаар хүниие табиха аргагүй. Юундэб гэхэдэ, дэлгүүрһээ ороһон олзонь тиимэ хүниие барижа хүшэхэрэхэгүй гэжэ ажалшадай депутадуудай Иволгын аймагай Соведэй гүйсэдком мэдээсэнэ.

Дэлгүүр яһала түхеэрэгдэнхэй, тэндэ шэгнүүр, халаад бии. Гэхэ зуура, хэдышье оролдолго гаргаа һаа, колхознигууд тэндэ эдеэ хоолой зүйл худалдадаггүй. Юундэб гэхэдэ, Иволга тосхоной ажалшад үсөөн, тиигээдшье эдэнэр малтай юм».

Энэнь аймгүйсэдкомой харюу гээшэ гү, али ёһын тэдысэ эльгээһэн саарһан гү?

Иволгын аймгүйсэдкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Иволга тосхондо дэлгүүр хэрэггүй гэжэ тоолоод, орхижорхиһониинь мүнөө бүгэдэндэ эли болоно.

. Хүдөө бэшэгшэ нүхэр Аюшеевэй табиһан асуудал тон зүйтэй гэжэ редакци тоолоно. Үнэндөө аймагай центрын ажалшадые эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха тухай асуудал табигдана бшуу. Аймагайнгаа центртэ долоо мянган түхэригөөр барюулһан дэлгүүрээ хэрэглэнгүй орхёод, колхознигуудаа аяар город эльгээхэдэнь таарамжатай аал?

Аймгүйсэдкомой тушаалта хүнүүд бүхы талаарнь бодожо үзэхэ зэргэтэй.

ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭН

1949 оной июнь һарын һүүл багта... нэгэ үдэшэ... Улан-Удын түмэр ...ай училищиин уужам һаруул ...соо хүн зон дүүрэн байба. Ира... һайхан хүгжэмэй аялга зэдэл... Баяраар дүүрэн шарайтай хү...д, басагадта диплом барюулаг...на. Уданшьгүй Леонид Стрельниковэй нэрэ обогые дурдахадань, ...эр набтаршаг, шарахан шарай..., гүлмэр залуухан хүбүүн сто...й дэргэдэ ерэбэ. Училищиин ди...ктор һургууляа эрхимээр дүүр...һэнэйнь түлөө Стрельниковые ...аршалжа, гарыень шангаар ад...ва. Баярай хүгжэм дахяад нэрь...э, альга ташалган болоно...

Энэ һайхан зунай үдэшэ: училищи дүүргэгшэдэй баяр зугаа, суг ...раһан нүхэдэйнь бэе бэеэ амар...лһан үгэнүүд, ерээдүйнгөө ажа...йдал тухай хөөрэлдөөн, һургуулиин багшанарай хэлэһэн амар...алгын юрөөл үгэнүүд Леонидой ...рхэ сэдьхэлдэ мартагдашагүйгөөр ...дуугдаа һэн.

Леонид Стрельников диплом аба...анайнгаа һүүлээр Галуута Нуурай станциин деподо эльгээгдэһэн бай...а. Үсэгэлдэрхэнэ һурагша байһан Леонид тиигэжэ хүдэлмэришэн бо...ood, ажабайдалай шэнэ зам дээрэ ...раһан байна.

Эндэ жэл хүдэлөөд байтарнь Советскэ Армиин албанда татаһан ...м. Гурбан жэлэй хугасаа соо ...лба хэхэ зуураа, дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүл...хын тула абьяастайгаар һураад, ...рдань хүдэлһэн деподоо дахин бу...саа.

Леонид Стрельников мүнөө дүр...бэлэхи жэлээ Галуута Нуурай станциин паровозно деподо слесарээр хүдэлмэрилнэ. Үнгэрһэн саг ...соо залуу хүдэлмэришын ажалда ...лүү эндүүнүүдшье, бэрхэшээлнүүдшье тохёолдоо. Энэншье мэ...эжэ: хүнэй ажал хэрэгтэ элдэб ...шар тохёолдодог ха юм. Леонид ...рэнһээ зүрхэсэнгүй дабахые хүсэдэг, мэдэхэгүй юумэеэ дүршэл ехэтэй нүхэдһөө һуража, заалгажа абадаг байба.

Паровозой орёо оньһые заһабарилха, тааруулха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ ха юм. Энэ хүсэтэ машинын нэгэ зааханшье деталиие зохидоор тааруулжа хээгүй һаа, һүүлдэ элдэб ушар тохёолдожо болохо бшуу. Энээниие зүбөөр ойлгоһон залуу хүдэлмэришэн Стрельников хүдэлжэ эхилхэһээ хойшо уралан нарижуулгын хэрэгые эрхимээр шудалха зорилго урдаа табяа бэлэй. Тус зорилгоёо заабол дүүргэхын тула, ажал хэрэгтээ оролдосотойгоор, һүбэлгэн бэрхээр хандадаг, мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула техническэ номуудые уншадаг. Армида ошохоһоо түрүүн хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуулида һуража, 6-дахи класс дүүргэһэн байгаа. Армиһаа ерээд байхадаа Леонид заатагүй һураха, һураха гэжэ оролдоо. Эрдэм болбосоролтой хүн лэ мүнөө үедэ техникын дэбжэлтэ туйлажа шадаха гэһэн бодолтойгоор һуралсалаа үргэлжэлүүлһэн байгаа.

Энэ жэлдэ үдэшын һургуулиин 8-дахи класс дүүргэһэн слесарь Владимир Ребякин энэ нүхэр тухайгаа омогорхон байжа хөөрэнэ:

— Леонид мүнөө жэлдэ 8-дахи класс амжалтатайгаар дүүргээ. Хойто жэлдэ ажалладагтаал адли амжалтатайгаар 9-дэхи классаа бүри һайнаар дүүргэхэ бэзэ гэжэ найданабди. Сэхыень хэлэхэдэ, миниин нүхэрэй саашадаа һураха түсэб ехэл байха,—гээд нүхэр тээшээ хаража нюдөө эмнисгээн, Владимир энеэбхилнэ.

Комсомолец Леонид Стрельников ажал һуралсал хоёрые һонирхохоһоо гадна, мүн депогой ниитын ба комсомол-залуушуулай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Депогойнгоо ажал хүдэлмэриин дутуу дунданудые дары усадхалсаха оролдолго гаргадаг, залуу нүхэдэйнгөө хүдэлмэридэ али болохоор туһалдаг, шэнэ, һонин дурадхалнуудые дэмжэлсэдэг байха юм.

Депогой заһабарилга—угаалгын цех. Эндэ булад рельсэнүүд дээрэ хоёр томо локомотив заһабарилагдажа байба. Тэндэ наһажаалшье, залуушье хүдэлмэришэд сүлөөгүй ажалланад. Тэдэнэй нэгэниинь бэшэнһээ тээ холохоно, нюуртаа түмэр халхабша баряад, паровозой нэгэ детальда электрогагнуури хэжэ, түмэрэй улаан шэрээдэһэ сасаруулна.

— Энэ хүдэлжэ байгааша Леонид Стрельников—манай эрхим слесарьнуудай нэгэн юм,—гэжэ паровозно депогой парторганизациин секретарь нүхэр Прудников хөөрэнэ...

«Хара хүдэлмэриһөө» айдаг гээгдэнги хүнүүд хаа яа дайралдадаг. Тиимэ хүнүүдтэ иимэ ажал һонигүй, залхуутай шэнгеэр харагдадаг. Харин Стрельниковтэ өөрынь ажал онсо удхатай юм. Ажалайнгаа сагые алмажа, өөрынгөө мэргэжэлые бэрхээр шудалһанайнгаа ашаар даалгагдаһан хүдэлмэреэ нягта наринаар бүтээдэг үдэр бүриингөө даалгабариие ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Арад зондо ажал хэрэгээрээ зааханшье һаа туһа хүргэнэб гэжэ һанаха гээшэ ёһотойл жаргал ха юм!

Комсомолец Леонидай нүхэдынь мүн лэ хүдэлмэришэ, шуран бэрхэ, хүсэһэн зориһондоо хүрэдэг. шандааһа шангатай хүбүүд юм. Энэ цехын заһабарилагшад заримдаа хүлһөө гаратараа хүдэлмэрилхэ ушартай болодог.

Залуу хүдэлмэришэн Стрельников өөрынгөө шэн зоригто ажалаар, шударгы бэрхэ һуралсалаар нүхэдэйнгөө дунда, мүн депогой хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой. Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Леонид Стрельников эдэбхитэйгээр хабаадажа, һара бүри хоёр даабари дүүргэнэ.

Хайшан гээд хүдэлмэрилхэдөө иимэ амжалта туйланабта?—гэжэ Леонидһоо асуухада: үнэн сэхэ ажалаараа туйлагшаб. Мүн баһа хүдэлмэриингөө үдэрые нягтаруулһанай ашаар... Манай цехынхид—эбтэй, һайн коллектив. Хүнүүднай хүдэлмэришэ, ажалша зон юм. Тиигэбэшье дутагдалнууд баһал бии байха,—гэжэ хөөрэнэ.

— Хэрбээ манай коллективые бухы хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаад байгаа һаань, бидэ нилээдгүй бүтээсэтэйгөөр ажаллажа шадаха байнабди,—гээд хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.—Эдэ дутагдалнуудаа усадхахын тулада депогойнгоо хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табинхайбди.

Байгша оной үнгэрһэн һарануудта депогой паровознигууд үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, бага бэшэ амжалта туйлаһан байна. Паровозой машинистнууд В. Бухаров В. Сампетов, А. Кыштымов болон бусад ажалай түрүүшүүл болоо. Тэдэнэй туйлаһан амжалта тушаа депогой эрхим машинистнуудай нэгэн—Александр Иванович Кыштымовэй хэлэһэн үгэнүүд гэршэ баримта болоно.

Һая үнгэрөөшэ Түмэрзамшадай бүхэсоюзна Үдэр Леонид Стрельниковтэ илангаяа баяр баясхалантай үдэр байгаа. Юундэб гэхэдэ, түмэр замай транспортда шэн зоригототойгоор ажаллаһанайнь түлөө БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум Леонид Стрельниковые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа.

Мүнөө нүхэр Стрельников нүхэдтэеэ хамта Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтануудаар угтахын тула эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байна.

Цэдэн Балданов.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Шухала асуудалда халирхайгаар хандана"

Иимэ гаршагтай «Хэблэлэй шэнжэлэл» соо Закаменай аймагай колхознигуудай, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байһые «Закаменская правда» гэжэ газетын халирхайгаар харуулдаг тухай хэлэгдэһэн юм

Тус статья редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, хүдэлмэреэ һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэл, энэ һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалшадай абаһан уялгануудай дүүргэлтэ тухай статьянууд, бэшэгүүд газетын хуудаһанда олоор толилогдодог болоо гэжэ манай редакцида КПСС-эй Закаменай айкомой секретарь нүхэр Субанов мэдээсэбэ

„Хони үсхэбэрилгэдэ хойрогоор хандана"

Манай газетэдэ иимэ гаршагтай статья толилогдоһон байгаа. Тэрээн соо Закаменай аймагай «Байгал» колхоз хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандана, хонидые үрэжүүлдэг пунктда ариг сэбэрые сахинагүй гэжэ хэлэгдээ һэн.

Статья дотор заагдаһан дутагдалнууд булта зүб байба. Тэдэнээ усадхахын тула зохихо хэмжээнүүд абтаба гэжэ манай редакцида Закаменай аймсоведэй гүйсэдкомһоо мэдээсээ. Мүнөө хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри һайжаруулагдаба. Мүн пунктда ариг сэбэр байдаг болоо.

КРИТИКЭ, БИБЛИОГРАФИ

Һонирхолтой тоонууд

Социалистическэ ба капиталистическэ оронуудай экономикын, культурын хүгжэлтэ тухай улам олон номууд һүүлэй үедэ худалдаанда гарадаг боложо байна.

Социализмын, мүн капитализмын оронууд тухай тоо мэдээнүүдтэй номые Госполитиздат һаяшаг хэблэн гаргаа.*

Дэлхэй дээрэхи социально-экономическа хоёр системэ тухай хэдэ хэдэн шухала мэдээнүүд тус ном соо харуулагдана.

Общество доторхи үйлэдбэриин гол хүсэниинь хүнүүд болоно. 1955 ондо дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ 2 миллиард 601 миллион хүн бии байһан юм.

Үшөө һая болотор Советскэ Союз дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ гансааран социализмын орон байгаа. Тэрэнэй хубида дэлхэйн бүмбэрсэгэй газар дайдын 16 хүрэхэгүй процентнь, арад зоной 8 хүрэхэгүй процентнь хүртэдэг һэн. Мүнөө Европын ба Азиин 13 орон дэлхэйн социалистическэ системэдэ хабаадана. Эдэ оронууд дэлхэй дээрэхи газар дайдын 26 процентые эзэлнэ, арад зонойнь 35 процент болоно. Ном соо харуулагдаһан тоо мэдээнүүдэй ёһоор, **социализмын оронуудай арад зониинь бүхы дээрээ 937,8 миллион хүн, газар дайдань 35,383 дүрбэлжэн километр болоно. Дэлхэй дээрэ эгээн ехэ газартай Советскэ Союз, хүн зоноор эгээн олон Хитадай Арадай Республика тэдэнэй тоодо ороно.**

Империализмын колониальна системын һандаран һалажа байһанай эсэстэ дэлхэйн капитализмын хүсэн нилээд һулараа. Һүүлэй арбан табан жэл соо Азиин болон Африкын хори шахуу ороной арад колонизаторнуудта эсэргүү эрид шанга тэмсэл хэжэ, национальна талаараа бэеэ даахан байдалтай болоо. Тэдэ оронуудай арад зон 1 миллиард 284 миллион шахуу хүн гэхэ гү, али газар дэлхэйн бүхы хүн зоной 47 процент шахуунь болоно.

***

1917 оной Октябрьда социально-экономическа хоёр системэ боложо дэлхэйн хубаарһанһаа хойшо жэл ерэхэ бүри хүсэтэй боложо байгша социализмын ороной, үмхирэн һалажа байгаа капитализмын ороной хоорондохи мүрысөөн захалһан юм. Тэрэ үедэ социализм экономическа талаараа һула байжа, дэлхэйн промышленна үйлэдбэридэ Советскэ Россин эзэлдэг хубинь 1917 ондо хоёршье процент болодоггүй байгаа.

Совет арад индустриализаци хэхэ тухай Ленинэй захяае Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро дүүргэжэ, урдань гээгдэнги байһан аграрна ороноо тон богонихон болзор соо дэлхэйн түрүү промышленна гүрэн болгоо. Тэрэшэлэн арадай демократиин оронууд социализм байгуулгын замда ороод, өөрын промышленность түргэнөөр эмхидхэжэ, хүгжөөжэ захалаа. Социалистическэ оронууд хамта дээрээ 1955 ондо дэлхэйдэхи промышленна бүхы үйлэдбэрилгын 30 шахуу процентые үгэһэн байна.

Хүн түрэлтэндэ социализмын зам нээжэ үгэһэн манай Эхэ орон социалистическэ лагериин оронуудай дунда түрүү һуури эзэлнэ. СССР-эй экономическа гайхамшаг ехэ хүсэ шадалтай байһые иимэ тоонууд харуулна: **1955 ондо Советскэ Союзай хүн зон дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы зоной 7,3 процентнь болодог байжа, дэлхэйн промышленна зүйлнүүдэй 19 процентые үйлэдбэрилөө.** Дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг электроэнергиин—11 процентнь, шулуу нүүрһэнэй — 18 шахуу процентнь, нефтиин—9 процентнь, шэрэм болон буладай—17 процентнь СССР-эй хубида хүртэдэг байба. Дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг товарна ватонуудай 20 процентые, тракторнуудай 30 гаран процентые, цементын 11 шахуу процентые, модон хэрэгсэлнүүдэй 26 процентые, будүүдэй 16 процент гэхэ мэтые манай орон үйлэдбэрилдэг һэн.

Арадай демократиин оронууд социализмын лагериин экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула жэлһээ жэлдэ улам ехэ юумэ хэнэ. Жэшээ болгон Хитадай Арадай Республикые абаад үзэе. Тус республикын бии болоһонһоо хойшо миин 8 шахуу жэл үнгэрөө. Агууехэ хитад арад экономическа гээгдэнги ороноо түрүү индустриальна гүрэн болгохо зорилгоор хэды ехэ юумэ хээ гээшэб! 1955 ондо тус ороной промышленна продукцинь 1949 онойнгоо хэмжээе дүрбэ дахинһаа ехээр үлүүлээ.

Социалистическэ оронуудай промышленность капиталистическэ оронуудайхиһаа тон түргэнөөр хүгжэнэ. Жэшээлхэдэ, промышленна продукциин жэл бүриинь дунда зэргын ургалта, (процентээр) 1950—1955 онуудта иимэ байгаа гэбэл: СССР-эй,—13,3, Хитадай—24,9, Албаниин 24,2, Болгариин—13,1, Венгриин — 13,5, ГДР-эй—13,1, Польшын—16,1, Румыниин—15,7, Чехословакиин — 10,5 процент болоно.

Энэл үе соо США өөрынгөө промышленна үйлэдбэриие дунда зэргээр жэл дотор миил 4,2 процент, Англи—3,4 процент, Франци—6,3 процент нэмээгээ.

Номой тусхайта бүлэг соонь СССР-эй экономическа гол зорилго тухай бэшэгдэнхэй.

«Дэлхэйн үйлэдбэридэ СССР-эй эзэлдэг һуури» гэһэн гаршагтай таблица тэндэнь бии. Совет засагай оршон мандажа байгаа 40 жэл соо манай Эхэ ороной экономическа талаараа хэды ехээр хүгжэһэниинь харуулагдана. 1913 ондо хаанта Росси промышленна үйлэдбэриин талаар дэлхэй дээрэ табадахи һуури эзэлжэ, США, Германи, Англи, Франциин удаа ябадаг байгаа. **Промышленна үйлэдбэриингөө ниитэ хэмжээнэй талаар манай орон мүнөө Европодо нэгэдэхи һуури, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ. Гансал Америкын Холбоото Штадуудые хүсөөдүй байнабди.**

СССР-тэ, мүн капиталистическэ гол оронуудта промышленна продукциин хүн бүридэ хүртэдэг хэмжээе сасуулбал, СССР-эй экономическа гол зорилго дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ совет арадай туйлаһан ехэ амжалтанууд элеэр харагдана. 1913 ондо Россидахи промышленна продукциин хүн бүридэ хүртэдэг хэмжээе абабал, США-гэйхиһээ 21,4 дахин багаар, Англиинхиһаа 14 дахин багаар, Германиинхиһаа 13 дахин багаар үйлэдбэрилэгдэдэг байһан юм. 1955 ондо СССР дотор үйлэдбэрилэгдэдэг промышленна продукциин хүн бүридэ хүртэдэг хэмжээе абабал, США-гэйхиһээ 2,5 дахин, Англиинхиһаа 70 процент, Баруун Германиинхиһаа 1,5 дахин багаар үйлэдбэрилэгдэдэг байгаа.

СССР-эй промышленна үйлэдбэри капиталистическэ оронуудайхиһаа түргэнөөр хүгжэнэ. Энээн тухайда ном соо эли тодоор харуулагдана. **Советскэ Союз дотор 1957 ондо үйлэдбэрилэгдэһэн промышленна продукциин хэмжээе 1913 онойхитой сасуулбал, 30 үлүүтэй дахин нэмэһэн байха юм.** Энэл үе соо өөрынгөө промышленна үйлэдбэриие США миил 4 дахин, Англи —1,7 дахин, ФРГ—2,2 дахин, Франци—1,8 дахин нэмээгээ. Капиталистическэ дэлхэйе бүхы дээрэнь абабал, миил 2,9 дахин ехэ болгоһон байна.

Дайнай урда тээхи 20, дайнай хойто тээхи 10 жэл соо СССР-эй промышленна үйлэдбэри оройдоо хороогүй гэхэ гү, али таһалгаряагүй хүгжэжэ байгаа гэжэ ном соо заагдана. Энэ үе сооһоо 9 жэлдэнь США-гэй үйлэдбэри хөроһон байна.

Ороной бүхы экономикын үндэһэ һуури бологшо хүндэ промышленностяа үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн Ленинэй заабариие манай партиин бэелүүлжэ байһаниинь тус ном соохи тоонуудһаа элеэр харагдана.

Дэлхэйдэхи томо томо оронуудай хүдөө ажахы тухай шухала мэдээнүүд харуулагдана. **Манай Эхэ орон тарилгынгаа талмайн талаар дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ.** 1954 ондо СССР дотор 219,7 миллион гектар газар хахалагдаа. Энэнь США-гэй, Канадын, Австралиин хахалагдадаг газарые хамта дээрэнь абаһантай адли байна.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаха тухайда Коммунистическэ партиин, Совет гүрэнэй хараалһан ехэ программые бэелүүлхэдэ, манай орон доторхи тарилгын талмай бүри ехэ болоо. 1954—1956 онуудта СССР дотор 35,5 миллион гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдээ. Англиин, Франциин, Баруун Германиин тарилгын талмайнь хамтадаа 32—33 миллион гектар гэхэ гү, али СССР-тэ гурбан жэл соо хахалагдаһан шэнэ газарһаа бага байна гэжэ энэ ном зохёогшод бэшэнэ.

Социализмын оронууд дотор ниитын үйлэдбэриин таһалгаряагүй ургахатай хамта ажалшадай баян ба болбосон ажабайдал улам ехээр һайжарна.

Социалистическэ оронуудтахи национальна доход капитализмын оронуудта хүсэгдэшэгүй түргэнөөр ургана. Жэшээлхэдэ, СССР-эй национальна доход 1950 онһоо 1955 он хүрэтэр 68 процентээр нэмээ. Энэл үе соо США-гэй национальна доход—20 процент, Франциин—21, Англиин—9 процент ургаа.

***

Дурсагдагша ном манай пропагандистнууд, агитаторнуудта туһалха байна. Тиигэбэшье, ехэ дутуу дунданууадтай байһаниинь гэмшэлтэй. Нэрлэн хэлэбэл, ном соохи мэдээнүүд 1955 онойхёор, олохон ушарта 1954 онойхёор промышленна үйлэдбэриин лэ дүнгүүдые харуулна. Тиигээд 1957 оной апрелиин эхеэр хэблэлдэ оруулагдаһан байха юм. Гэхэ зуура, социалистическэ ба капиталистическэ оронуудай экономическа хүгжэлтын гол дүнгүүд 1956 ондо толилогдоһон байгаа бшуу.

«Ажал болон культура» гэһэн бүлэг соонь ажалай, ажабайдалай, культурна байгуулалтын талаар социалистическэ оронуудай арадуудай туйлаһан агууехэ туйлалтанууд тон багаар харуулагдана.

Ф. ИВАНОВ.

* Социализмын ба капитализмын оронууд тухай тоонууд харуулагдана. (Пропагандистнуудта зорюулагдаһан тоо мэдээнүүд). Гүрэнэй политическэ литературын хэблэл. Москва, 1957 он. сэнгынь 1 тух. 75 мүнгэн: 124 нюуртай.

✦ ✦ ✦

Газар дэлхэйн суранзаниие, ионосфера болон радиодолгинуудай яажа дэлгэрдэгые шэнжэлдэг научно-шэнжэлэлгын институт Москвагай областиин газар дээрэ байрлаһхай юм. Институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Наранһаа радиоэлшэнүүдэй хэр хүсэтэйгөөр ерэдэгыень радиотелескопой ашаар тэмдэглэжэ байдаг юм. Тиигэжэ тодоруулагдаһан баримтанууд шэнжэлэгдэһэнэйнгээ һүүлээр бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ Уласхоорондын жэлэй түсэбэй ёһоор хилын саанахи научна организацинуудта эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Наранһаа ерэһэн радиоэлшэнүүдые тодон абадаг лабораториин радиотелескопой тусхай антенна харуулагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

✦ ✦ ✦

Хитадай Арадай Республикада

Агууехэ Октябриин 40-дэхи ойдо бэлдэнэ

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе һайндэрлэхын тулада Пекинэй хүн зон ехэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин алдарта 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зохёолнуудые уранзохёолшод, поэдүүд бэшэнэ, гоё һайхан зурагуудые уранзураашад зурана. 40 жэлэй туршада совет арадай туйлаһан амжалта тухай олон плакадууд, альбом болон номууд агууехэ һайндэр болотор толилогдохо. Һаяхан Хитадай мэдээжэ уранзураагша Цзян Чжао-хэ В. И. Ленинэй портредые зуража дүүргээ.

Советскэ уранзохёолшодой хэдэ хэдэн зохёолнууд һаяар хитад хэлэн дээрэ хэблэгдэхэнь. Октябриин революцида, мүн Советскэ Союзда болоһон граждан дайнда хабаадаһан хитад зон тиихэдэ үзэһэн хараһан юумэеэ хөөрэжэ, тусхай суглуулбари октябрьта хэблэхэ. Тэрэшэлэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай Хитадта айлшалһан тухай материалнуудай суглуулбари толилогдохо.

Байрын гэрнүүд олоор баригдана

«Дагунбао» газетын һаяхан мэдээсэһэнэй ёһоор, арадай засагай тогтоогдоһонһоо хойшо үнгэрһэн 7 жэлэй туршада хамта дээрээ 51 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд Хитадта баригдаба. Олон хүдэлмэришэд, алба хаагшад болбосон түхэлтэй шэнэ байрануудта мүнөө байдаг болонхой. Мүн хуушан гэр байрануудые заһабарилха, коммунальна предприятинуудые бариха хэрэгтэ һүүлэй 3 жэлэй туршада 3500 миллион юань һомологдоо.

Урдань хооһон байһан газарта мүнөө хүдэлмэришэнэй тосхонууд бии боложо, модо ногоо тариһан шэнэ үйлсэ, сэсэрлигүүд тэдэнэй дунда жэрылдэнэ.

1949 ондо республикын оройдоол 26 городто автобус, троллейбусүүд ябадаг байһан юм. Мүнөө эдэнэр 32 городто ябадаг болонхой. Автобусуудай, троллейбусүүдэй болон трамвайнуудай паркнууд ехээр олошороо. Городуудай заха үзүүрые түбэй үйлсэ, талмайнуудаар холбоһон шэнэ харгынууд олоор заһагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай-сүлөөрэлгын армиинхид сэрэгэй һургуули хэжэ бай...

ТАСС-эй фотохроника.

ВФДМ-эй IV конгресс хүдэлмэреэ дүүргэбэ

КИЕВ, августын 23. (ТАСС). Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые дары болюулжа, хорихо тухай хандалга дэлхэйн бүхы залуушуулда, бүхы арадуудта, парламентнуудта болон правительствонуудта, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида конгресс нэгэн дуугаар августын 23-да абаба.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые дары болюулжа, атомна буу зэбсэгтэй гүрэнүүд тусхай хэлсээ баталаг гэһэн эрилтэ бидэнэр табинабди гэжэ хандалга соо хэлэгдэнэ. Хүн зониие олоорнь хюдан алаха элдэб түхэлэй буу зэбсэгүүд сэрэгтэ хэрэглэгдэхэеэ болижо, хорюулагдаха ёһотой гэһэн эрилтэ бидэнэр табинабди. Бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалые һайжаруулха зорилгоор гансал амгалан тайбан байдалда атомна хүсэн хэрэглэгдэхэ ёһотой гэһэн эрилтэ бидэнэр табинабди.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хорюулхын түлөө, атомна буу зэбсэг саашадаа бүтээн гаргахаяа болихын түлөө, атомна базануудые байгуулха ябадалые болюулхын, атомна буу зэбсэг ондоо оронуудта абаашуулхагүйн түлөө тэмсэхыень бүхы дэлхэйн залуушуулые конгресс уряалаа. Атомна буу зэбсэгые энэ сагтаа туршахаяа болижо, хорихо тухай договор баталагты гэһэн эрилтэ атомна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй үмэнэ табихыень бүхы дэлхэйн парламентнуудые болон правительствонуудые конгресс уряалаа.

Һүүлээрнь бүхы дэлхэйн залуушуулай организацинуудта ВФДМ-эй хэһэн уряалые конгресс баталаад, «Мүнөө үеын залуушуулай болон ВФДМ-эй зорилго» гэһэн конгрессэй резолюци баталан абаба.

Зүбшэхэ зүйлэй хоёрдохи асуудалаар Жак Дениин үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, конгресс ВФДМ-эй шэнэ Устав баталан абаа. Зал соо үни удаан альга ташалга болоно.

Камерунай залуушуултай һаналаа нэгэдэнги байһан тухайгаа... дүүлһэн резолюци Камерунай... лөөлэгшэдэй дурадхалаар конг... абаа.

Бүхэдэлхэйн Демократическа... луушуулай Федерациин презид... Бруно Бернини тобшохон үгэ... жэ, конгрессэй дүн согсолбо... нарна заседанинуудта, мүн ком... нуудай заседанинуудта зүбшэн... сэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар... гэн һанамжа туйлагдаба гэжэ... ларагшадай нэрьемэ альга та... га доро президент тэмдэг... Энээнэй ашаар конгресс амжа... тайгаар хүдэлмэрилжэ, залуу... лай ерээдүй байдалда айхабтар... удхашанартай документну... абаа.

Конгрессэй боложо байха... Кипрын, Непалай, Камерунай,... гын, Реюньоной зарим организ... нууд ВФДМ-дэ абтаа гэжэ т... лэгшэ соносхоо.

Августын 23-най үдэшэлэн... грессэй түгэсхэлэй заседани бо... Федерациин гүйсэдкомдо боло... һунгалтын дүн соносхогдоо.

Элдэб оронуудай залуушуу... организацинуудай түлөөлэгшэд... сэдкомдо һунгагдаа. Федера... президентээр Бруно Бернини (И... ли), генеральна секретаряар К... тиан Эшар (Франци), генера... секретариин орлогшо Сенега... залуушуулай түлөөлэгшэ Ло Ш... Бара гэгшэд һунгагдаба. Англ... Индиин, Индонезиин, Италиин,... тадай, Мексикын, Польшын, СС... эй, Суданай, Финляндиин, Чехо... вакиин, Чилиин залуушуулай ор... низацинуудай түлөөлэгшэд нэг... хи вице-президентнүүдээр, мүн... це-президентнүүдээр һунгаг... А. Шелепин (ВФДМ-эй нэгэдэхи ви... це-президент), В. Вдовин (ВФ... эй секретарь) гэгшэд ВФДМ-эй... сэдкомдо советскэ делегаци... оролсоо.

Зүбшэхэ зүйл дууһаба.

ВФДМ-эй IV конгресс хүдэ... реэ дүүргэбэ.

Оманай арад зон Англиин булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэһээр

КАИР, августын 24. (ТАСС). «Аль-Гумхурия» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Каирта байдаг Оманай имамай тусхай түлөөлэгшэ эмир Салех Бен Иса Эль-Харси имам Галеб Бен Али гэгшэһээ бэшэг абаба. Оманай арад зон Англиин сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр гэжэ тэрэ бэшэг соонь мэдээсэгдэнэ.

Оманай арад зон хэдэн шухала удхашанартай газарнуудые гартаа барижа байхаһаа гадна, Англиин сэрэгэйхидэй суглараад байһан Ибри город тээшэ дабшажа ябана гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Пакистанай сэрэгэй самолёт Индиин агаарай хилые дабаба

ДЕЛИ, августын 24. (ТАСС). «Хиндустан стандард» газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Пакистанай тэмдэгтэй реактивна самолёт августын 22-то Джамму гэжэ газарта Индиин агаарай хилые дабаа. Энэ самолёт Пакистанай агаарай-сэрэгтэ хабаатай гэжэ тухайлагдаа.

Джамму нютагай шадар Пакистанай самолёдууд Индиин агаарай хилые энээнһээ урагша хэды дахин дабаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Франциин сэрэгэйхидэй замыень Мароккын хүн зон хаана

ПАРИЖ, августын 24. (ТАСС). Франциин сэрэгэйхидэй замыень хаахын тулада Могадор Сафи хоёрой хоорондохи харгы дээрэ Мароккын хэдэн город, тосхонуудай хүн зон олон хаалтануудые хэбэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. 35 километрын туршада модо шулуугаар хэһэн 100 гаран хаалта бии болоо.

Мароккын гадаадын хэрэгүүдэй министр Делидэ пресс-конференци хэбэ

ДЕЛИ, августын 24. (ТАСС). Мароккын гадаадын хэрэгүүдэй министр Ахмед Балафредж августын 23-да пресс-конференци хэбэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Мароккын правительство хэлсээ хэжэ, ондоо гүрэнүүдэй сэрэгые орон сооһоо гаргаха һанаатай гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Америкын сэрэгэй базануудай Мароккодо саашадаашье байлгагдахада, мүн орон дотор Испаниин сэрэгэй байхада Марокко бэеэ даанхай б... далтай байжа шадахагүй гэжэ... нистр онсолон тэмдэглээ.

Премьер-министр Нерутэй бо... Индиин бусад хүтэлбэрилэгшэ... «яһала һайн үрэ дүнтэй» хэ... хээбди гэжэ Балафредж мэдүү... Минии хэлэһэн һанамжануудые... ру дэмжээ гэжэ тэрэ онсолон т... дэглээ.

Гонконгдо байдаг Англиин засагаархидай зоргоороо аашалалгые болюулхын түлөө

ПЕКИН, августын 24. (ТАСС). Гонконгдо байдаг Англиин засагаархид Цзюлунда һуудаг хитад зониие тэндэһээ намнажа, гэр байрыень һандаргана гэжэ мэдээд, КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерство энэ бүдүүлиг аашые буруушаан июлиин 24-дэ мэдүүлгэ хэһэн байна.

Августын 6-да эльгээһэн харюугайнгаа ното соо Англиин правительство мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые буруушаажа, бодото баримтануудые хазагайруулаад, харюусалгаһаа хулжаха тэһэн һэдэлгэ хэбэ гэжэ «Женьминьжибао» газетын шэнжэлэгшэ бэшэнэ. Англиин правительствын тэндэ болоһон ушарта иимээр хандахадань, Цзюлунда һуудаг хитад зон, мүн бүхы хитад арад ехээр зэбүүрхэн ду... гутаха байна гэжэ шэнжэлэгшэ... солон тэмдэглэнэ.

Цзюлунда һуудаг манай зон я... байдалтай байнаб гэжэ Хита... правительство ехээр һонирхоод... най гадаадын хэрэгүүдэй минис... ствын хэһэн буруушаалтые бид... эрид шууд дэмжэнэбди гэжэ ш... жэлэгшэ үргэлжэлүүлэн бэш... Гонконгдо байдаг Англиин за... гаархид тэндэхи хитад зониие... сөөрөө намнан гаргахаяа, тэдэ... гэр байрые һандаргахаяа боли... тэдээндэ ушаруулһан гай гар... дары харюулан түлэхэ ёһотой.

Редакторай орлогш... О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийнойжизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00505. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 143